

Državni izpitni center

M 1 6 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 27. avgust 2016

SPLOŠNA MATURA

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Najstarejša svetišča v zgodovini umetnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	Slika 1.1, ena od: ♦ megalitska kultura ♦ prazgodovinska umetnost ♦ neolitik	
	1	Slika 1.2: ♦ Mezopotamija, Sumerci	
	1	Slika 1.3: ♦ stari Egipčani	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Stonehenge	
	2	dve od: ♦ menhir ♦ dolmen ♦ kromleh ♦ steber in preklada	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ zigurat	
	2	dve od: ♦ kvadratna tlorisna zasnova ♦ gradnja iz opeke, sušene na soncu ♦ piramidalna gradnja v sedmih terasah, na vrhu oltar ♦ tlorisna zasnova uravnana s stranmi neba ♦ masivna gradnja ♦ dostop do svetišča v klančinah	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	3	tri od: ♦ pilon ♦ peristil ♦ hipostil (stebrna dvorana) ♦ sanktuarij (cela) ♦ aleja sfing ♦ veliko stebrno dvorišče	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Abu Simbel	
	1	♦ Ramzes II.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ arhitekturno kiparstvo	

2. naloga: Portretna umetnost v grški in rimski antiki

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ prepoznavnost upodobljenca po njegovi fizični podobnosti (obrazne poteze, barva polti, oči in las) ♦ prepoznavnost značajskih lastnosti, iz katerih je razvidna duševnost in temperament ♦ prepoznavnost položaja na družbeni lestvici ♦ oznaka poklica upodobljenca ♦ tehnološka dovršenost ♦ idealizacija upodobljenca kljub individualnim potezam 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Aleksander Veliki	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vzvihrani lasje in razkuštrana pričeska ♦ značilne obrazne poteze ♦ mladostni videz ♦ izraziti kodri na čelu ♦ delno idealiziran 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Poudarjen je lik absolutnega vladarja. ♦ Poudarjeno je osebno junaštvo. ♦ Nosi attribute božanstev (ovnovi rogovi, levja koža). ♦ Svoj lik je širil na kovanem denarju. 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ upodobitev z brado	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ povezuje jo z upodobitvami grških filozofov ♦ poudarijo zrelost ♦ modrost ♦ moškost 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Hadrijan ♦ Mark Avrelij ♦ Lucij Ver 	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ idealizacija ♦ povečevanje lastnosti vladarja ♦ retorične kretnje ♦ slavnostna oprava 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ fajumski/mumijski portret	
	1	♦ enkavstika	
	1	♦ mešanje pigmenta s čebeljim voskom	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	1	♦ Šempeter v Savinjski dolini ali nagrobnik Enijcev	
	1	♦ prebivalci antične Celeje	
Skupaj	2		

3. naloga: Bizantinska umetnost in njen pomen za razvoj evropske umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ zlata Justinijanova doba/zgodnjebizantinska umetnost	
	1	♦ 6. stoletje	
	1	♦ Carigrad	
	1	♦ Ravena	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	3	tri od: ♦ centralni tloris ♦ oktagon s kupolo ♦ dvodelna zunanja zasnova ♦ gradnja iz opeke ♦ zunanost krasijo lizene ♦ v notranjosti marmorne obloge in mozaiki	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ jajčna tempera	
	1	♦ mozaik	
	1	♦ freska	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ cesar Justinijan	
	2	dve od: ♦ predstavljen kot svetni in posvetni vladar ♦ z nimbom okoli glave in pateno v rokah ♦ obkrožen s cerkvenimi in vojaškimi dostojanstveniki ♦ zlato ozadje, frontalna postavitev oseb ♦ simbolno kaže Kristusa in 12 apostolov ♦ breztelesnost	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ ikone	
	1	ena od: ♦ čaščenje svete podobe ♦ uporaba v liturgiji ♦ namenjene ljudski pobožnosti	
Skupaj	2		

4. naloga: Razvoj cerkvene arhitekture v srednjem veku

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ samostanska cerkev ♦ križni hodnik/atrij ♦ dormitorij/spalnica ♦ refektorij/jedilnica ♦ gospodarska poslopja ♦ kapiteljska dvorana/zbornica ♦ skriptorij ♦ knjižnica ♦ vrtovi ♦ hospic 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Cluny	
	1	♦ benediktinski red	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vzdolžna zasnova ♦ večladijska bazilika ♦ dva transepta/prečni ladji ♦ apsidalni zaključki ♦ žarkaste kapele ♦ korni obhod ♦ križiščni kvadrat ♦ vezani sistem ♦ oblika latinskega križa 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ cistercijani ♦ kartuzijani 	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ odročnejša lega samostanov ♦ poenostavljeni tlorisi ♦ skromnejša arhitektura ♦ cerkve brez zvonikov ♦ ravni zaključki ♦ manj okrasja 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Sveta kapela, Pariz	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ relikviarij ♦ votivna kapela ♦ dvorna kapela 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ poenotenje prostora ♦ vzgon v višino ♦ odpiranje oken in vključevanje svetlobe ♦ tanjšanje stene ♦ skeletna gradnja ♦ dematerializacija stene ♦ križno-rebrasti oboki ♦ zunanji in notranji oporniki ♦ šilasti loki 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

5. naloga: Novo razumevanje človeka in umetnika v renesančnem času

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Michelangelo Buonarroti	
	1	♦ Leonardo da Vinci	
	1	♦ Albrecht Dürer	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ David	
	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ akt ♦ stoja v kontrapostu ♦ idealizacija telesne podobe ♦ lepotni ideal ♦ iz belega marmorja ♦ kip velikih dimenzij ♦ postavitve na podstavku ♦ zglajena površina ♦ prikazan v trenutku pred bojem ♦ izraža moč, veličino, samozavest 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ papež Julij II.	
	1	♦ Mojzes	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ sfumato, mehko senčenje ♦ piramidalna kompozicija ♦ anatomsko pravilnost v proporcijah ♦ poduhovljeni izrazi in povezava med njimi ♦ umeščenost, zlitost oseb s krajino ♦ izjemna pozornost, namenjena detajlom (obrazi, roke, rastline) 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ lesorez	
	1	♦ bakrorez	
	1	ena od: ♦ Lesorez je visoki tisk. Na leseno matrico grafik izdolbe dele, ki jih ne želi odtisniti. Ploščo premaže s tiskarskim črnilom, položi nanjo navlažen papir in klobučevino, postavi v tiskarsko prešo in odtisne. ♦ Bakrorez je globoki tisk. V bakreno ploščo slikar izdolbe dele, ki jih želi odtisniti. Matrico premaže s tiskarskim črnilom, barvo vtre v vdolbinice, položi na ploščo navlažen papir in klobučevino, postavi v tiskarsko prešo in odtisne.	
Skupaj	3		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Primerjava baročnega slikarstva v Italiji, Franciji, na Nizozemskem in v Španiji

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	3	tri od: ♦ razgibane figure ♦ heroična telesa ♦ čutna mesenost ♦ patos na izrazu ♦ svetle, žareče barve ♦ rjav kolorit ♦ chiaroscuro ali svetlo-temni kontrast ♦ diagonalne, dinamične, odprte kompozicije ♦ perspektivične skrajšave ♦ dramatičnost ♦ slikovitost ♦ atmosferski učinki	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Večerja v Emavsu	
	1	ena od: ♦ Brezmadežna ♦ Immaculata ♦ Apokaliptična Marija	
	1	ena od: ♦ spodbujanje in poglobljanje pobožnosti ter vere v moč čudeža ♦ prikazovanje zgledov, po katerih naj se ravnajo kristjani ♦ verska propaganda	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	ena od: ♦ Caravaggio ♦ Velazquez	
	1	ena od: ♦ posnema figuro Bakhosa ♦ realizem obrazov ♦ rjav kolorit ♦ chiaroscuro	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Rubens	
	1	ena od: ♦ čutni ženski akti ♦ mesenost in fizičnost teles ♦ močna moška heroična telesa	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	ena od: ♦ močan vpliv protestantizma na umetnost ♦ močan gospodarski razvoj, ki ga je spodbudila trgovina ♦ neodvisnost nizozemskih dežel pod špansko nadoblastjo	
	2	dve od: ♦ skupinski portret ♦ žanr ♦ tihožitje ♦ krajina ♦ interjer ♦ veduta	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ heroična krajina	
	1	♦ Turner	
Skupaj	2		

2. naloga: Baročna Ljubljana

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ 18. stoletje	
	1	♦ iz Italije	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Francesco Robba	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	tri od: ♦ močni zasuki telesa ♦ poudarjena anatomija ♦ dinamika ♦ izrazit čustven izraz ♦ patos ♦ uporaba belega marmorja ♦ eleganca v upodobitvi ♦ bogate, razvihrane draperije ♦ izrazite kretnje ♦ figure močno posegajo v prostor	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	3	tri od: ♦ Slikarska tehnika je freska. ♦ Z uporabo perspektive se prostor odpira v neskončnost. ♦ Poslikava nam kaže pogled v nebo. ♦ Uporabljene so prostorske skrajšave figur. ♦ Naslikani arhitekturni členi (okna, ograje) ustvarjajo videz novih prostorov. ♦ Zabrisana meja med resničnim in navideznim prostorom. ♦ Imitiranje drugih materialov.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Slika 2.4: Giulio Quaglio	
	1	♦ Slika 2.5: Franc Jelovšek	
	1	♦ Slika 2.6: Valentin Metzinger	
	1	♦ Slika 2.7: Fortunant Bergant	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ reprezentančni portret	
	1	ena od: ♦ kaže odličnost ♦ milino ♦ ljubkost ♦ elegantna obleka ♦ znamenja položaja, grb plemiške družine	
Skupaj	2		

3. naloga: Primerjava dveh kiparskih osebnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ barok	
	1	♦ 17. stoletje, 18. stoletje, okrog 1600 do okrog 1750	
	1	♦ neoklasicizem	
	1	♦ konec 18. stoletja, začetek 19. stoletja, okrog 1770 do okrog 1820	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Gian Lorenzo Bernini	
	1	ena od: ♦ Zamaknjenje svete Terezije ♦ Vodnjak štirih rek, Rim	
	1	♦ Antonio Canova	
	1	ena od: ♦ Napoleon Bonaparte ♦ Amor in Psihe	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	tri od: ♦ Estetski zgled za ustvarjanje lepega je postala antika. ♦ Prevladuje tip idealne lepote, fizične in psihične popolnosti. ♦ Upodobljene so antične teme. ♦ Prevladuje bel marmor in gladko spolirane površine. ♦ Čustveni izrazi na obrazih so zadržani. ♦ Značilno je povečevanje.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Apolon in Dafne	
	3	tri od: ♦ Apolon se zaljubi v nimfo Dafne in jo poskuša uloviti. ♦ Ker mu ni mogla uiti, je prosila svojega očeta, naj ji spremeni podobo. ♦ Ko jo je Apolon ujel, se je spremenila v lovorjev grm. ♦ Zgodba govori o neuslišani ljubezni.	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

4. naloga: Novosti, ki jih je v arhitekturo prinesel modernizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ inženirska arhitektura	
	1	ena od: ♦ Zgradba je narejena iz industrijsko izdelanih delov, sestavljenih na kraju samem. ♦ To je skeletna konstrukcija iz litega železa in stekla.	
	1	ena od: ♦ Arhitekt je izhajal iz gradnje rastlinjaka. ♦ Stavba spominja na strukturo lokvanjevega lista.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ secesija/art nouveau	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ organske/rastlinske ali živalske in geometrizirane oblike ♦ kombinacija različnih materialov (npr. glazirana keramika) ♦ eleganca okrasja ♦ mehke linije, s katerimi organske oblike spreminja v dekoracijo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ Jakopičev paviljon	
	1	♦ razstavišče sočasne umetnosti/galerija	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	ena od: ♦ mednarodni slog ♦ funkcionalizem	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ uporaba velikih ploskev iz stekla, marmorja in betona ♦ jeklena konstrukcija ♦ odsotnost okrasja ♦ oblike sledijo funkciji ♦ »Manj je več« ♦ ravna streha ♦ abstraktne kompozicije horizontal in vertikal ♦ prosti, odprto oblikovani tloris	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	dve od: ♦ tekoče stopnice, nosilni sistemi in napeljave so na zunanjsčini stavbe in postanejo njeno okrasje ♦ stavba ima igriv in vesel videz ♦ posamezne napeljave so obarvane v rdečo, modro in belo ♦ prosti tloris ♦ prožna zasnova prostorov v notranjsčini	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Edvard Ravnikar	
	1	♦ Trg republike, Ljubljana	
Skupaj	2		

5. naloga: Slikarstvo abstraktnih smeri v modernizmu

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ črednik, predstavlja pastirja, varuha črede	
	1	ena od: ♦ spominja na Kristusovo vlogo duhovnega vodje ♦ nostalgija po idiličnem življenju Arkadije	
	1	ena od: ♦ motiv likovno razpade na barvne lise ♦ ostajajo samo nejasni obrisi figure in živali, potopljeni v megličasto trepetavo krajino ♦ oblikovanje motiva s svetlobo in barvo ♦ ključen je atmosferski učinek	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Kandinski	
	1	ena od: ♦ Slike imajo samo likovno vsebino. Barva, oblika, kompozicija in ploskev imajo samostojno vsebino ter ne sporočajo več pripovednih vsebin. ♦ abstraktna umetnost	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ München	
	1	♦ Anton Ažbe	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ geometrična abstrakcija	
	1	ena od: ♦ zagovarjajo čisto nepredmetno slikarstvo, ki se omeji samo na kvadrat, trikotnik in krog ♦ odsotnost vsake misli na stvarnost ♦ izražanje višjega reda čiste in duhovne vrste umetnosti ♦ Kazimir Malevič ♦ suprematizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	ena od: ♦ abstraktni ekspresionizem	
	1	ena od: ♦ Jackson Pollock ♦ Mark Rothko	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	♦ akcijsko slikarstvo, dripping	
	1	ena od: ♦ slikanje z vsem telesom z intenzivnimi kretnjami ♦ platno je na tleh, slikar hodi po njem ♦ uporabljanje velikih pločevink z barvo in velikih čopičev, s katerih kaplja barva na platno ♦ gibanje vzbuja v delih dinamičnost in spontanost	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.7	1	♦ skupina Irwin	
	1	♦ retroavantgarda	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3. 3. 2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2016 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	Za vsako pravilno navedbo: ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okvirjen čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost, nahajališče in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	8 točk
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna	1–4 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna	5–8 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Saint-Sernin ◆ Toulouse ◆ ok. 1080–1120/11.–12. stoletje ◆ rdeča opeka in bel kamen ◆ monumentalna petladijska bazilika ◆ romanika
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ St. Sernin je dolga cerkev, ki s transeptom lepo izraža tloris latinskega križa. ◆ Dvobarvnost materialov, rdeče opeke in belega kamna ter kiparska obdelava arhitekturnih detajlov dajejo vtis bogate dekorativnosti. ◆ Okna so stopničasto poglobljena, opaziti je lizene in polstebre. ◆ St. Sernin je velika petladijska bazilika s triladijsko prečno ladjo in poudarjenim stolpom nad presečiščem glavne in prečne ladje. Stolp je osemkoten in petnadstropen. ◆ Presečišče v tlorisu začrta osnovno prostorsko enoto, modul, ki se v polovicah z večkratnikom ponavlja ter določa dolžino glavne in prečne ladje in dolgega kora. Četrtrine so mere stranskih ladij in transepta. ◆ Ta način arhitekturnega oblikovanja je vezani sistem, ena od glavnih značilnosti romanske sakralne arhitekture. ◆ Vse traveje (obočne pole) so križnorebrasto obokane, glavno ladjo pa krasi banjasti obok, predeljen na pole z oprogami. ◆ Velike arkade v pritličju nosijo galerijo bifornih oken. ◆ Pod korom sta dve kripti. ◆ St. Sernin ima korni obhod (ambulatorij), ki obdaja apsidno z žarkasto razporejenimi kapelami (apsidiolami). Arhitektura je bila zasnovana tako, da je sprejela čim več romarjev. ◆ S svetlobo je bil še posebej osvetljen kor. ◆ Zahodna fasada je nedokončana: manjkata stolpa. ◆ Cerkev je dolga 115 metrov, glavna ladja je široka 8 metrov, njena višina je 21 metrov, dolžina prečne ladje je 65 metrov, višina stolpa je enaka širini transepta. ◆ Ohranjeno je kiparsko okrasje (na kapitelih, portalih, lunetah).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Sv. Sernin (Saturnin) je bil prvi škof v Toulousu, ki je leta 250 umrl mučeniške smrti kot žrtev poganske vstaje. Cerkev stoji nad njegovim grobom, in sicer ob romarski poti Via Tolosana, ki je vodila od Arlesa do Santiaga de Compostele. ◆ Pomemben del romanja je bilo čaščenje svetnikov in s tem povezan kult relikvij, vera v njihovo moč. Čaščenje relikvij je obljubljal ozdravljenje ali odrešenje. ◆ Visok banjasti obok je predstavljal Gospodovo hišo, ki naj bo monumentalna, da bo napravila vtis na obiskovalca. ◆ Romanske katedrale so pomenile nekakšne božje trdnjave na tem svetu.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Bazilika St. Sernin je nadomestila starejšo cerkev iz 5. stoletja, ker je bila ta pretesna za številne romarje. ◆ Ker je čaščenje relikvij pomenilo neke vrste verski turizem in denarne prihodke, so morale biti te na ogled romarjem. ◆ Temu so prilagodili tudi arhitekturo. Za transeptom in apsidno so tako dodali korni obhod z žarkastimi kapelami. ◆ Obhod je omogočil, da verniki med čaščenjem relikvij niso motili sočasnih verskih obredov. ◆ St. Sernin je največja ohranjena romanska cerkev in hkrati zelo značilen spomenik za to umetnostno obdobje. ◆ Na slikah 6.2, 6.2a in 6.2b je Notre-Dame v Chartresu, ki je kot St. Sernin na seznamu Unescovih spomenikov. Obe cerkvi sta stolnici (katedrali). ◆ V nasprotju s toulouško katedralo je chartreska zgrajena v gotskem slogu – je 130 let mlajša od romanske predhodnice (1194–1250). ◆ Obe katedrali sta monumentalni in romarski cerkvi. ◆ Obe cerkvi imata tloris v obliki latinskega križa in korni obhod z žarkasto razporejenimi kapelami.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Obe stavbi imata triladijski transept (prečno ladjo). ♦ St. Sernin je petladijska, chartreška katedrala pa je triladijska. ♦ Medtem ko je toulouška stolnica zgrajena iz rdeče opeke in belega kamna, je chartreška samo iz kamna. Toulouška cerkev je zgrajena masivno, chartreška pa skeletno in ima poudarjen vzgon v višino. Zaradi skeletne gradnje ima slednja tudi mogočne zunanje opornike. ♦ Chartreška katedrala ima na zahodnem pročelju dva neenaka stolpa, toulouška pa jih nima (ker je zahodno pročelje ostalo nedokončano). ♦ Glavna ladja St. Sernina je obokana banjasto, v Chartresu pa križnorebrasto. Chartreški obok je višji od tistega v Toulousu in meri v višino 34 metrov. ♦ V St. Serninu so okna polkrožno zaključena in manjša (galerija bifornih oken); v Chartresu so monumentalna okna večinoma izvirna, so slikana (vitraži) in zaključena s krogovičji ali pa imajo obliko rozete. ♦ V toulouški stolnici prevladujejo polkrožni loki, v chartreški pa šilasti. ♦ Zaradi velikih slikanih oken v chartreški katedrali igra pomembno vlogo svetloba (Bog je luč!). Tako izrazite svetlobe v Toulousu še ni. ♦ Romanska katedrala v Toulousu je simbolno predstavljala božjo trdnjavo na tem svetu, gotska stolnica v Chartresu pa nebeški Jeruzalem. ♦ Chartreška katedrala ima bogatejšo arhitekturno plastiko kot toulouška.
5	Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo Buonarroti (1475–1564) ♦ <i>Mojzes</i> (z nagrobnika papeža Julija II.) ♦ 1513–1515 ♦ bel marmor, v = 2,35 m (nadnaravna velikost) ♦ cerkev San Pietro in Vincoli, Rim ♦ visoka renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moški v zrelih letih je svetopisemski prerok Mojzes, ki mu v Stari zavezi pripisujejo pet knjig postave. ♦ Figuro nadnaravne velikosti si je Michelangelo zamislil kot enega izmed več kot štiridesetih kipov, ki naj bi krasili grobnico papeža Julija II. v cerkvi sv. Petra v Vatikanu. Prvotni načrt je propadel, zamisel za nagrobnik se je večkrat menjala in postajala vse skromnejša, pa tudi lokacija manj prestižna. ♦ Mojzes je postavljen v osrednjo nišo stenskega nagrobnika, ki ga prostorsko utesnjuje. Nameščen je tako, da sedi le približno 1 m od tal na nizkem podstavku. ♦ Sedeči mož pod pazduho desne roke stiska deset božjih zapovedi, ki jih je pravkar prejel. ♦ Telo je statično, ujeto med mirovanjem in vidno izraženo zadržano željo, da bi Mojzes vstal. Ta dvojnost se kaže s postavitvijo nog: desna je opora, na kateri sloni teža telesa, z levo pa se odriva kvišku, da bi vstal. ♦ Marmorna površina preroka je zglajena, gube draperije in prameni brade se prepletajo v samostojni, dramatično izrazni likovni govori.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Mojzes je gigantsko kiparsko delo, ki ga je kipar prikazal kot lik osamljenega voditelja, prevzetega s svojim poslanstvom. ♦ Fizična moč telesa kaže predvsem njegovo moč volje. ♦ Drža in izraz obraza kažeta premišljenost, modrost, pa tudi strašansko jezo, saj je prerok upodobljen v trenutku, ko je zagledal svoj narod Izraelcev, kako po pogansko časti zlato tele. ♦ Je vzvišen, izraz na obrazu kaže moč volje (terribilità) ter odločnost, silo in veličastnost Mojzesove postave, hkrati pa notranje dileme. O tem je na začetku stoletja pisal psihoanalitik Sigmund Freud in v umetnostno zgodovino vpeljal psihoanalitični pristop. S tem je pokazal, da je umetnina poleg tega, da je estetsko delo, tudi sklop nezavednih, notranjih impulzov. ♦ Mojzes ima na glavi rožičke, kar je posledica napačnega prevoda hebrejske besede za svetniški sij v Vulgati, latinskem prevodu Svetega pisma.

4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Naročilo za grobnico oziroma mavzolej za papeža Julija II. je Michelangelo dobil leta 1505. Grobnica je bila načrtovana za novo cerkev sv. Petra v Rimu. Papež Julij II. je bil Michelangelov pomemben naročnik (zanj je poslikal tudi Sikstinsko kapelo). ♦ V skromnejši različici je bil Michelangelov nagrobnik v celoti dokončan šele leta 1545 s sodelovanjem drugih kiparjev. Zaradi sprememb in zavlačevanja so že sodobniki govorili o »tragediji nagrobnika«. ♦ Na mladega Michelangela so vplivali zgodnjerenesančni kiparji, kot so Donatello, Ghiberti in Verrochio. ♦ Na drugi sliki je Berninijev kip, ki predstavlja Apolona in Dafne v minljivosti trenutka, ko se Dafne pred začudenim bogom spreminja v lorvorjevo drevo. Očitna je hipna preobrazba: iz lepega nimfinega telesa že poganjajo veje in korenine. Lovor tako postane najljubše Apolonovo drevo. V nasprotju s tem je Mojzes v precej mirnejšem gibanju. ♦ Michelangelov kip je nastal v visoki renesansi, Berninijev pa v baroku. ♦ Kiparja sta obe umetniški deli izklesala v svojem zgodnjem ustvarjalnem obdobju. ♦ Oba kipa sta iz belega marmorja in sta velikih mer. ♦ Michelangelov Mojzes govori o biblijskem očaku, Apolon in Dafne pa sta mitološki osebi. ♦ Na oba umetnika, Michelangela in Berninija, je vplivalo srečanje z antično umetnostjo. Bernini je celo povzel podobo svojega Apolona po Apolonu Belvederskem, slavnemu helenističnemu kipu, ki ga je občudoval v Vatikanu. ♦ Človeško telo je pri obeh kipih upodobljeno v estetsko popolnih razmerjih in je razgibano skladno z anatomijo. ♦ Površina Berninijevega kipa Dafne je precej bolj zglajena kot površina kipa Mojzesa. ♦ Berninijev kip je dinamičen, močno razgiban, upodobljen v dramatičnem in usodnem trenutku. Deluje skoraj koreografsko. Kompozicija je diagonalna, osebi sta pognani kvišku. V primerjavi z njim deluje Michelangelova mojstrovina bolj umirjeno. ♦ Michelangelov Mojzes je atletski moški srednjih let, Apolon in Dafne pa sta mlada. ♦ Obe umetniški deli izražata čustva: Apolonov obraz je presenečeno osupel, Dafne kriči, Mojzes ne skriva svoje jeze. ♦ Apolon in Dafne sta polakt, ujeta med tekom v dramatičnem kontrapostu, Mojzes je oblečen in sedi, deluje bolj umirjeno od mitoloških oseb. ♦ Apolon in Dafne sta v nasprotju z Mojzesom, postavljenim v nišo nagrobnika, prostostoječa obla plastika, zasnovana za postavitvev v prostoru in ne v niši, zato si jo lahko ogledujemo z vseh strani. ♦ Michelangelo in Bernini sta izjemna umetnika, ki sta za življenja uživala izredno slavo in vplivala na kasnejše generacije kiparjev.
5	Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Giambologna (Jean de Boulogne) (1529–1608) ♦ <i>Merkur</i> ♦ 1564–1565 (druga polovica 16. stoletja) ♦ odlitek iz 1580, bron ♦ v = 180 cm (velike mere) ♦ Museo del Bargello, Firenze ♦ pozna renesansa, manierizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Vitka in razgibana gola moška figura je postavljena v izrazitem kontrapostu. ♦ S konico stopala lovi ravnotežje na sapi vetra, zdi se, kakor da leti in premaguje problem težnosti. ♦ Telo je v večkrat zaviti spirali, od zasukanih bokov prek ramenskega obroča in glave (taki postavitvi pravimo figura serpentinata). ♦ Roka, dvignjena v višino, posnema značilno retorično kretnjo proti nebu, ki sta jo v umetnosti uveljavila Leonardo da Vinci in Rafael.

	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Krivulje rok ter zgornje in spodnje polovice telesa ustvarijo harmoničen in uravnovežen, gibek kontrapost, ki ponazarja lebdenje v zraku. ◆ Telesno mišičevje je mehko in ne pretirano razvito. ◆ Z goloto figure sta v kontrastu atributa – kovinska naglavna čelada s perutmi na glavi ter palica s krili in kačo v roki. ◆ Razvidna je kiparjeva naslonitev na antično kiparstvo z novim odnosom do gibanja. ◆ Dinamična kompozicija sili gledalca v gibanje okrog kipa, ko jo z različnimi pogledi v celoti zaobjame. ◆ Bronasti odlitek je nastal po voščeni študiji, po kateri je umetnik izdelal več različic in odlitkov kipa.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kip predstavlja Merkurja (grški bog Hermes), poslanca olimpskih bogov, posrednika, ki se je sprehajal med nebom in zemljo, sina Zeusa in Plejade Maje. ◆ Bil je najiznajdljivejši in najspretnjši med bogovi na Olimpu. ◆ Spremljal je mrtve v podzemlje, velja za izumitelja abecede, matematike, astronomije in rokoborbe. ◆ Bil je zaščitnik popotnikov, trgovcev, izumiteljev, atletov in tatov. ◆ Giambologna ga predstavlja nadzemeljsko spretnega v letu na sapi vetra Zefirja. ◆ Merkur ima značilne attribute – krilca na nogah in čeladi ter kaducej, glasniško palico, v roki. ◆ Retorična kretnja kazalca, usmerjenega v nebo, njegov naslednji cilj, ki je prostor resničnega spoznanja in božanske zaščite.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Giambologna je bil flamski kipar, ki se je na poti domov s študijskega potovanja v Rim leta 1522 ustavil v Firencah in tam ostal do konca življenja. ◆ V Firencah so njegovi glavni naročniki postali člani družine Medici. ◆ Kipar se je pri svojem delu oprl na antično kiparstvo (zlasti helenistično) ter na Michelangela (na njegovo moč in dramatičnost upodobitev) ◆ Kip obstaja v štirih različicah. Nastal je v času, ko je kipar bival v Bologni. Kip mu je naročila bolonjska univerza. Ta je zahtevala, da bi Merkur s prstom usmerjal pogled v nebo, ki je božanski izvor spoznanja, in s tem dajal zgled študentom. Drugo različico kipa je naročil Cosimo de Medici, da bi ga podaril nemškemu cesarju Maksimilijanu II. Ta kip je verjetno kopija tega Maksimilijanovega. Stal je na vrtu vile Medici in je bil del vodnjaka. ◆ Giambolognova številna manjša dela so bila v lasti bogatih holandskih meščanov in v zbirki cesarja Rudolfa II. Habsburškega v Pragi. Kopirali so jih tudi na Dunaju, v Parizu in Madridu, zato je imelo njegovo kiparstvo velik vpliv vse do 18. stoletja. ◆ Giambolognovi učenci so okus manierizma prenesli v severno Evropo vse do Stockholma. ◆ Prva figura je zelo sloka, le s konicami prstov lovi ravnotežje, saj stoji na sapi vetra. Figuri drugega kipa pa stojita trdno na tleh. ◆ Prva figura je zasukana okrog svoje osi, figuri drugega kipa pa stojita popolnoma frontalno. ◆ Prva figura je postavljena v izrazitem kontrapostu, eno nogo ima celo dvignjeno, figuri drugega kipa pa stojita z obema nogama na tleh brez kontraposta. ◆ Prvi kip je narejen za poglede iz različnih strani, drugi kip pa je namenjen le frontalnemu pogledu. ◆ Pri prvem kipu je poudarjena ljubkost in lahkotnost, pri drugem pa moč, trdnost in večnost. ◆ Prva figura je anatomsko pravilna, figuri drugega kipa pa imata telesne značilnosti le nakazane. ◆ Prva figura predstavlja grškega boga Merkurja (Hermesa), druga figura pa je idealiziran portret faraona Mikerina z ženo.
5	<p>Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.</p>

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Peter Paul Rubens ♦ <i>Ugrabitev Levkipovih hčera</i> ♦ 1617–1618 (začetek 17. stoletja) ♦ olje na platnu ♦ 224 x 210,5 cm (velike mere) ♦ Alte Pinakothek, München ♦ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V ospredju je dinamična in dramatično razgibana skupina štirih figur. Dva ženska akta, postavljena v središčni osi, dvigujeta k sebi moški figuri ob robovih. Za njima sta dva vznemirjena konja, ki ju držita za uzdi dva kupida. ♦ Gibanje teles na sliki izrisuje različne krivulje, ki so uravnotežene, saj je eno žensko telo izbočeno in drugo vbočeno. Značilna je zrcalnost kretenj, pogledov in obrazov. ♦ Ženska polt je bleščeče svetla in v kontrastu z zamolklejšo, temnejšo moško. ♦ Upodobljen je najdramatičnejši trenutek prizora, katerega silovitost in kontrast dopolnjujeta izraza in barvi konj. ♦ Barve so tople, nasičene in žareče. Rubens se je zgledoval po beneškem slikarstvu 16. stoletja, kar opazimo zlasti pri hriboviti krajini v ozadju, potopljeni v nežno oranžno svetlobo sončnega zahoda. ♦ V slikarjevem opusu je razvidno posebno nagnjenje do upodabljanja strastnih prizorov, v katerih so opazni čutni, tudi polteni ženski akti.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv je mitološki in se nanaša na zgodbo o dioskurjih, Kastorju in Poluksu, ki sta bila dvojčka iste matere Lede, a različnih očetov, špartanskega kralja Tindareja in Zeusa, kakor sta to opisala Teokrit in Ovid. ♦ Dioskurja sta bila lepa in močna, junaška mladeniča, Poluks neprekosljiv v pesništvu, Kastor pa v krotenju konj in dirkah z vozovi. ♦ Ko sta iz objestnosti ugrabila nevesti bratrancev Idasa in Linkeja, hčerki argoškega kralja Levkipa, je v maščevanje ženinov posegel Zevs in vsi so morali umreti, preživel je le nesmrtni Poluks. ♦ Poluks si je izprosil od očeta, da je živel en dan na Olimpu, drug dan pa v temnem Hadu, da bi bil skupaj z bratom. Oba sta se spremenila v ozvezdje Dvojčkov. ♦ Figure so prostorsko razsežne, čutne in mišičasto heroične, s čimer je izražena predvsem silovitost in nasilnost čutne sle po ljubezni.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ P. P. Rubens je bil flamski slikar, ki je večino življenja prebil v Antwerpnu, kjer je imel ogromno slikarsko delavnico. ♦ Njegova kariera je bila izjemno uspešna, delal je za vse pomembne evropske dvore in njegova delavnica je izdelala več kot 2000 slik. ♦ Med potovanjem po Italiji so nanj vplivali beneški mojstri Tizian, Tintoretto in Veronese ter helenistične skulpture, kot je na primer Laokonova skupina. ♦ Slikar je bil izredno inteligenčen in izredno delaven. ♦ Poleg slikarstva se je ukvarjal z diplomacijo. Tekoče je govoril pet jezikov. ♦ Slika sodi v slikarjev t. i. mitološki opus, v katerem je lahko izrazil svojo strast do nasilnih prizorov in ženskih aktov. ♦ Njegov slog so njegovi učenci razširili po celi Evropi, po njem pa so se zgledovali tudi slikarji v 19. stoletju (romantiki, impresionisti). ♦ Rubensova slika kaže mitološki prizor, Picassova pa žanrski prizor: slikar je po svoje interpretiral motiva iz bordela. ♦ Na obeh slikah je glavni motiv ženski akt. ♦ Telesa na prvi sliki so naslikana oblo, plastično, z zabrisanimi konturami, telesa na drugi sliki pa ploskovito, z močnimi konturami. Na drugi sliki so telesa upodobljena z več strani hkrati, tako kot jih v naravi ne moremo videti. ♦ Rubensove ženske so mile, ljubke, voljne, Picassove pa divje, neposredne, celo napadalne.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Rubens je mitološko zgodbo uporabil, da je lahko naslikal goli ženski akt, Picasso pa je z divjimi ženskimi akti skušal kritizirati tedanje malomeščansko življenje. ♦ Na prvi sliki je prostor dobro prikazan s postavitvijo figur in zračno perspektivo, na drugi sliki pa občutka globine nimamo več. Globina je nakazana le še s ploskvijo, na katerem je upodobljeno tihožitje. ♦ Kompozicija prve slike je krožna, z dvema velikima diagonalama, ki se križata v ženskih telesih. Druga slika nima poudarjenega središča, telesa so enakovredno nanizana. ♦ Rubens je bil med najvplivnejšimi baročnimi slikarji. Njegovi učenci so njegov slog ponesli po vsej Evropi. Prav tako Picasso velja za enega najvplivnejših slikarjev 20. stoletja. Njegovo delo je revolucionarno, saj je prekinilo z iluzionističnim in realističnim slikarstvom, ki se je začelo v zgodnji renesansi. ♦ Rubens je začetnik velikih formatov v flamskem slikarstvu, Picasso pa začetnik kubizma, ki je vplival na celotno umetnost 20. stoletja.
5	Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Pablo Picasso ♦ <i>Guernica</i>, 1937 (30. leta, prva polovica 20. stoletja, čas pred 2. sv. vojno) ♦ olje na platnu, 349 x 525 cm (monumentalne mere) ♦ Museo Reina Sofía, Madrid ♦ kubizem, nadrealizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kompozicijo je slikar zasnoval na velikem platnu v velikosti, kakršno je omogočala stena Španskega paviljona, za katerega je bila ob Svetovni razstavi v Parizu leta 1937 slika namenjena. ♦ Sestavljajo jo liki: mati z otrokom, ležeči umirajoči moški, bik, umirajoči konj, električna svetilka, prinašalka luči in ženska z dvignjenima rokama. ♦ Figure in prostor so podani ploskovito, brez zračnosti in vtisa navidezne poglobljenosti. ♦ Liki so enakomerno razporejeni po celotni površini slike, prikazani so, kot bi bili izrezani iz papirja in nalepljeni na veliko platno, s čimer je iz elementov ustvarjena nekakšna mreža, ki ni stroga, geometrična, pač pa ekspresivna. ♦ Kompozicija je simetrična, dvodelna, njeno sredino označi bel zid, leva polovica je temna in desna svetla (tu so zgolj ženski liki). ♦ Piramidalna kompozicija spominja na obliko timpana in kaže na slikarjevo občudovanje sredozemske kulture, saj je razporedil like enako premišljeno v skladu z oblikovanostjo timpana, kot bi jih grški kiparji. ♦ Kompozicija je z elementi (bik, konj, prinašalka luči, ženska z dvignjenima rokama) dodatno členjena še na štiri dele. ♦ Slikar je uporabil vse klasične oblikovne zakonitosti (simetrija, perspektiva ...), kot bi jih našli pri Poussinu in Rafaelu, klasična pravila kompozicije pa je nadgradil s kubističnimi elementi (realistične podatke je analiziral na kubističen način), ki so njegovo lastno umetniško odkritje izpred nekaj desetletij. ♦ Uporabljeno je tonsko stopnjevanje z izmenjavo belih, sivih in črnih predelov slike. ♦ Ritem kompozicije se vzpenja in pada, kar je umetnik dosegel z ležečim padlim telesom z odprtimi usti in zlomljenim mečem v roki v srednjem planu in s hrzajočim ranjenim konjem na desni. ♦ Slikar se je odrekel izrazni moči barve, saj je za sliko uporabil le odtenke od bele prek sive do črne, s čimer je stopnjeval dramatičnost; črno-bel kontrast prispeva k občutku tragičnosti (spominja pa tudi na črno-bele časopisne fotografije, ki so širile medijske vesti tistega časa). ♦ S tem, ko se je odrekel barvi in navidezni reliefnosti, je Picasso ukinitel povezano z realnim svetom, naravo in življenjem – barvitost in plastičnost sta namreč bistveni dimenziji vsega živega.

3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Picasso se je odločil, da bo za Španski paviljon upodobil zgodovinski dogodek, bombardiranje baskovskega mesteca Guernica, ki so ga razdejali nemški bombniki po navodilih španskih nacionalistov. ♦ Zamislil si je združitev več različnih dogajanj in simbolov v eni sami podobi, ki je postala napoved prihajajoče katastrofe 2. svetovne vojne. ♦ Prizor je sestavljen iz različnih likov: tu je priljubljen Picassov bik, edini, ki gleda proti nam, iz njemu ljubih bikoborb; konj, ki prav tako nastopa v bikoborbah, je prikazan kot bojna žival, ki umira, ker jo je nadomestil stroj (bik in konj sta dve Španiji, ki sta se spopadli, republikanska in nacionalistična); tu je mati, ki objokuje mrtvega otroka (spomnimo se motiva Sočutne!), kot simbol materinstva, ki ga prizadenejo vse vojne, pretresljiv krik ženske v plamenih kot edini glas vojne in monumentalni umirajoči vojščak, ki s stisnjeno pestjo z mečem opozarja, da zadnja bitka še ni izbojevana (cvetica pri meču prikazuje upanje). Električna svetilka spominja na zažigalne bombe, ki so jih Nemci odvrgli na Guernico; plamenica v roki ženske, ki prihaja v sliko od drugod, s svetlobo, ki jo prinaša v črno-beli svet, predstavlja upanje. ♦ S špansko državljansko vojno so tanki in bombniki postali množično orodje ubijanja, nasilna razstavljenost in razdrobljenost likov v geometrizirani stilizaciji, tako da obrazi in deli teles delujejo kot mehanski, prikazuje tehnologijo, ki ne prinaša samo napredka, pač pa tudi zlo. ♦ Picasso je črpal iz mitoloških predstav ter se zgledoval po antični umetnosti, navezal pa se je tudi na Géricaultov <i>Splav fregate Meduze</i> in Delacroixovo <i>Svoboda, ki vodi ljudstvo</i> ter s tema dramatičnima slikama iz časa romantike vzpostavil dialog; krvavo žrtvovanje in trpljenje pri Picassu preseže romantični patos omenjenih slik. ♦ Prikazano je uničenje, smrt, bolečina ... in upanje, izpostavljene so vrednote, kot so mir, nenasilje in demokracija.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar je za paviljon najprej načrtoval alegorično kompozicijo, ko je aprila evropsko javnost pretresla vest o nemškem bombardiranju baskovskega mesta Guernica, pa se je odločil, da bo upodobil ta zgodovinski dogodek. ♦ Slika je nastala leta 1937 v času, ko sta se po Evropi širila nacizem in fašizem, in je obsodba evropskih meščanskih demokracij, ki so podpirale fašizem v Španiji. ♦ Slika je propagandna, pri čemer je njen učinek usmerjen v kritično osveščanje javnosti, z nje lahko razberemo slikarjevo politično prepričanje, ki je svojo kritičnost do frankističnega režima izpričal že z grafiko <i>Francove sanje in laži</i> istega leta. ♦ Slika je postala protivojni simbol in je monumentalni spomenik civilnemu trpljenju v vojni. ♦ To je zgodovinska slika, ki velja za izjemno in veličastno v stoletju, ko je zgodovinsko slikarstvo izgubilo svojo aktualnost. ♦ Slika je nastala v vsega nekaj tednih, njeno nastajanje pa je natančno fotografsko dokumentirano po zaslugi tedanje umetnikove ljubice, fotografkinje Dore Maar. ♦ Po zaključku svetovne razstave je slika prepotovala svet, najprej Evropo in potem ZDA, kjer je imela velikanski vpliv na prebujanje ameriške umetnosti; Picasso ni dovolil, da bi potovala v Španijo, dokler bo na oblasti general Francisco Franco. ♦ Šele po padcu frankističnega režima je slika leta 1981 postala španska last in bila uvrščena v zbirko umetnin v madridskem Pradu (do takrat je bila na ogled v newyorškem muzeju MoMA; danes jo lahko vidimo v madridskem Museo Reina Sofia). ♦ Pablo Picasso je v času, ko je slika nastala, že veljal za najbolj slavnega slikarja prve polovice 20. stoletja. ♦ Delacroixova <i>Svoboda vodi ljudstvo</i> je slika velikih dimenzij (260 x 350 cm), Guernica je mural, je slika monumentalnih mer. ♦ Na Delacroixovi so ljudje naslikani na barikadah, z osrednjim likom, Svobodo, ki vihti trobojnico plastično, medtem ko so Picassovi liki upodobljeni ploskovito. ♦ Osrednja oseba je posebej Svoboda, ki je ženskega spola, na <i>Guernici</i> so liki enakomerno razporejeni po celotni površini slike. ♦ Na sliki <i>Svoboda vodi ljudstvo</i> so vsi liki človeški, predstavljeni so vsi takratni družbeni razredi, ki so sodelovali v tem uporu, na Picassovi sliki pa so figure človeške in živalske. ♦ Obe sliki sta naslikani v tehniki olje na platno. ♦ Pri <i>Guernici</i> je kompozicija simetrična in piramidalna, na Delacroixovi sliki pa piramidalna. ♦ Delacroixova slika je nastala v obdobju romantike in je spomin na revolucionarne dogodke julija 1830 v Parizu, medtem ko je <i>Guernica</i> nastala 1937, v času širitve nacizma in fašizma. ♦ <i>Svoboda vodi ljudstvo</i> je slika upora, vstaje proti zatiranju, je izraz človekovega zavedanja, medtem ko je Guernica propagandna in kritično osvešča javnost. ♦ Slika <i>Svoboda vodi ljudstvo</i> žari v močnih barvnih kontrastih, nasproti črno-beli-sivi <i>Guernici</i>.
5	<p>Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.</p>

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Marij Pregelj ♦ <i>Pompejansko omizje</i> ♦ 1962 (druga polovica 20. stoletja) ♦ mešane tehnike na platnu ♦ 130 x 162,5 cm (slika večjih mer) ♦ Moderna galerija, Ljubljana ♦ povojno figuralno slikarstvo, v katerem se prepletajo ekspresionizem, nadrealizem in vplivi eksistencialistične filozofije
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je sestavljena iz dveh barvnih ploskev. ♦ V ospredju prevladuje pravokotnik v pompejansko rdeči, za njim je drugi večji svetli pravokotnik. ♦ Slikovni prostor se splošči, vse dogajanje je izrinjeno na površino slike. ♦ Ton razvrščenih figur se ne razlikuje od podlage, zato jih je slikar zarisal s temnejšo obrobo, v barvo pa zamešal pesek. ♦ Po nekaj atributih (pričeska, prsi) prepoznamo, da sta dva lika ženskega spola. ♦ Od desne proti levi so postave, od katerih je prva vidna skoraj v celoti, preostale prekriva rdeči pravokotnik in so vse bolj deformirane. ♦ Rdeča ploskev in figure okoli nje sestavljajo omizje, o katerem govori naslov dela. ♦ Edino ptičje trupelce na mizi meče senco, tako da z gmoto telesa odstopa od ploskve. ♦ Človeška (ženska) telesa so prikazana na različnih stopnjah fragmentiranosti. ♦ Najcelovitejša je postava ob desnem robu mizne ploskve. Njeno golo poprsje se spreminja v žlebljeno deblo stebra. Eden od telesnih členov spominja na jonski kapitel. ♦ Pregelj je uporabil kubistična odkritja, vendar samosvoje. Njegovo razbijanje tridimenzionalne oblike ustvarja fragmente sveta, ki jih preoblikuje v smislu njihove večje izraznosti. ♦ Kompozicija je asimetrična, a k vtisu ravnovesja prispeva vrsta poenostavljeno oblikovanih glav pod zgornjim robom slike nad mizo. To je načelo izokefalije, ki ga poznamo iz srednjeveške umetnosti (Bizanc, romanika). ♦ Uporabljene barve so simbolične (rdeča kot barva krvi, žrtvovanja; peščena je barva kamna, kosti) ali imajo zgodovinski pomen (rdeča kot ozadje skrivnostnega obredja na steni pompejanske vile, svetli, peščeni toni antičnih mest).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V Pregljevem slikarstvu prevladuje človeška figura. Kubizem, ekspresionizem in nadrealizem so umetnostni slogi, ki so vplivali na način, kako je oblikovana. ♦ Grobe in radikalne deformacije telesa so Pregljevo znamenje za prikaz dramatične usode človeštva, ki je v 20. stoletju preživelo dve svetovni vojni in se je moralo v povojnem času seznaniti z možnostjo jedrske katastrofe. ♦ Človeške like je slikar najpogosteje sestavljal v skupine v motivu <i>Omizja</i>. ♦ <i>Omizje</i> je umetnikov spomin, ko je med drugo svetovno vojno kot vojni ujetnik preživel dve leti in pol v taboriščih. ♦ Za mizo zaužijemo hrano, se pogovarjamo in družimo, uradno sestajamo, lahko pa se spremeni v mrtvaški oder. Omizja za pojedine povezujejo vsa obdobja našega življenja, od slavlja ob rojstvu do poroke in sedmine. ♦ V motivu je obujena krščanska vsebina daritvenega omizja, evharistije in zadnje večerje. ♦ V preteklosti so na mizi – žrtveniku potekala darovanja živali in ljudi.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Pregljevo <i>Pompejansko omizje</i> je umetnina, ki poveže preteklost s sedanostjo. Namig na skrivnostni prikaz Dionizovega kulta iz Vile misterijev, ki ga razkrivata naslov slike in njena barva, nas usmerja k branju prizora kot obrednega omizja, ob katerem poteka zadnja večerja zahodne civilizacije, ki s svetovnimi vojnami, jedrskim orožjem in nenadzorovanim tehnološkim razvojem drvi v katastrofo. ♦ Pregelj je v svojem slikarstvu pesimističen. To je razvidno v dramatičnih, ostrih barvnih kontrastih, v grobi slikovni površini in v tem, kako "grda" in pohabljena človeška telesa prikazuje. ♦ Umetnikov pesimizem je zaznamoval vpliv eksistencialistične filozofije.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Preglja je antična kultura pritegnila ob ilustriranju Homerjevih <i>Iliade</i> in <i>Odiseje</i> ter po študijskem potovanju v Italijo. ♦ Antična mesta iz ptičje perspektive so postala njegov pogosti motiv. ♦ Marij Pregelj je veliko likovnih vtisov črpal iz bizantinske umetnosti, ki je veljala v časih jugoslovanske države, ko je slika nastala, za domačo tradicijo. ♦ V 60. letih je izdelal monumentalno mozaično kompozicijo <i>Sutjeska</i> (bitka med 2. svetovno vojno na jugoslovanskih tleh) za Zvezni izvršni svet v Beogradu. ♦ Ustvaril je stenske mozaike na Rabu, v Ljubljani in Trbovljah. ♦ Nanj je imelo vpliv Picassovo slikarstvo, predvsem delo <i>Guernica</i>. Drugi vpliv je bil Francis Bacon, ki je pokazal, da ima človeška figura v modernizmu še vedno silovit izpovedni naboj. ♦ Je predstavnik iste generacije kakor drugi pomembni slovenski predstavnik figuralnega slikarstva, ki je ustvarjal po 2. svetovni vojni, to je Gabrijel Stupica. ♦ Obe sliki predstavljata omizje, na prvi sliki ga sugerira predvsem naslov, na drugi sliki jasno vidimo mizo, za katero sedijo tri dame. ♦ Pregljeva slika deluje bolj statično, saj je stavljena iz dveh pravokotnih barvnih ploskev, nad katerima se zvrsti niz deloma kubistično fragmentiranih figur. Na Tominčevi sliki je kompozicija bolj dinamična, ustvarjajo jo razgibane ženske figure, zasukane s telesi in obrazi v različne smeri. ♦ Na Pregljevi sliki prostora ni, vse je sploščeno, prostor je slutiti samo v posameznih detajlih. Na Tominčevi sliki je prostor vzpostavljen s telesnostjo figur in pohištva. Na prvi pogled dame dajejo slutititi, kot da sedijo na terasi s pogledom v krajino, vendar gre za namišljeno kuliso domnevno iz slikarjevega ateljeja. ♦ Na obeh slikah so figure razporejene v niz okrog omizja. Na Pregljevi sliki so figure razbite in deformirane na posamezne ploskve, samo na podlagi nekaterih antropomorfnih značilnosti prepoznamo, da sta dve ženskega spola. Na Tominčevi sliki so figure naslikane realistično, upodobljene so pravilno anatomsko, njihovi obrisi se jasno izrisujejo, na obrazih so individualne značilnosti fiziognomije posameznih obrazov, razviden je spol in starost, na podlagi oblačil in nakita pa lahko jasno določimo tudi družbeni položaj upodobljenk. Slika je skupinski portret treh dam iz plemiške družine Moscon. ♦ V obeh slikah izstopa rdeča barva, ki je nosilec dogajanja in obe sliki naredi bolj živahni. Vendar na Pregljevi sliki deluje bolj zamolklo in spominja na deloma zbledele stenske poslikave, predvsem rimskega pompejanskega slikarstva. Barve na Tominčevi sliki so polnega sijaja različno intenzivnih tonov, prevladujoče hladne tone ozadja poživijo rdeči toni pohištva in obleka ene izmed dam. ♦ Na Pregljevi sliki je barvni spekter skromen, prevladujeta bela in rdeča v kombinaciji s črno. Slika <i>Družina Mosconovih</i> je barvno živahna, žareča, prevladujejo intenzivni topli toni, poudarjen je kontrast med hladnimi in toplimi rdečimi toni. Površina na Pregljevi sliki ni povsem gladko zglajena, nanosi barve so razvidni, na Tominčevi sliki pa je površina slike zglajena do polnega sijaja. ♦ Na Pregljevi sliki gre za mešane tehnike na platno (tempera, vosek, smola), na Tominčevi sliki pa za tehniko olje na platno. ♦ Na prvi sliki slikar upodobi svojo intimno zgodovino, travmatično vojno izkušnjo, ki jo poveže z antično kulturo. Na drugi sliki Tominc upodobi značilen bidermajerski portret treh predstavnic meščanstva. ♦ V obeh slikah je zaznati slovesno razpoloženje. Pri Preglju že naslov dela namiguje na mizo, ki je lahko nosilec večih simbolnih pomenov, tudi žrtvenika. Omizju na Tominčevi sliki ustvarja zadržano slovesnost in rahlo togost predvsem razkošna oprava oblačil, sicer pa dame delujejo sproščeno, kakor da klepetajo ob čaju. ♦ Na Pregljevi sliki prizor zaradi abstrahiranja lahko priključimo različne simbolne pomene, ki jih ima omizje, Tominčeva slika je pa reprezentativen portret, ki govori o socialnem statusu naslikanih dam, zato je velik poudarek na natančni upodobitvi oblačil, nakita, opreme, materialov, ki predstavljajo takratne modne statusne simbole.
5	Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.